

DOKUMENT STRATEGICZNY POLSKIEJ RADY CENTRÓW HANDLOWYCH

Polska Rada Centrów Handlowych, dalej jako: „PRCH” lub „Stowarzyszenie”, to największa w Polsce organizacja skupiająca przedsiębiorców związanych z branżą nieruchomości handlowych działająca od 2003 r. Jesteśmy wiodącą organizacją pozarządową, działającą na rzecz rozwoju branży, która tworzy nowoczesne miejsca handlu, usług, kultury i unikatowych doświadczeń konsumenckich. PRCH jako stowarzyszenie non-profit wspiera i reprezentuje członków w środowisku biznesowym, politycznym i społecznym. Obecnie Stowarzyszenie zrzesza przeszło 210 firm jako członków wspierających.

Branża miejsca handlu i usług reprezentowana przez Stowarzyszenie to ponad 12 mln m. kw. powierzchni uwzględniając ponad 530 obiektów takich jak centra handlowe centra wyprzedażowe i parki handlowe¹ z których miesięcznie korzysta od 120 do 170 mln osób. Rozwój atrakcyjnych miejsc handlu wpływa jakościowe zmiany w polskich miastach, pozwala na zaspokajanie potrzeb ludności poprzez dostęp do najnowocześniejszej infrastruktury dla bezpiecznych zakupów, usług i gastronomii a także ma istotne znaczenie dla rozwoju przedsiębiorczości i generowaniu miejsc pracy w Polsce. Ważnym elementem strategii zarządzania centrami handlowymi, które w różny sposób wspomagają społeczności lokalne, przez co współtworzą warunki do ich zrównoważonego rozwoju społeczno-ekonomicznego.

¹ *Raport “Społeczno-ekonomiczne znaczenie rozwoju nowoczesnych nieruchomości handlowych w Polsce”, PRCH, E&Y, X.2018*

Do Stowarzyszenia należą członkowie o różnicowanym profilu działalności:

- zarządcy nieruchomości, inwestorzy i firmy prowadzące usługi inwestorskie, banki i instytucje finansowe, właściciele deweloperzy oraz generalni wykonawcy;
- sieci handlowe, usługowe i gastronomiczne z markami własnymi i franczyzowym będące najemcami nieruchomości handlowych,
- firmy konsultingowe, producenci i usługodawcy działający w branży.

Misja PRCH odnosi się do tworzenia zaangażowanej społeczności członków, dla których stanowimy centrum wsparcia, inspiracji oraz neutralną platformę dialogu. Umożliwiamy wymianę doświadczeń, przepływ wiedzy i nawiązywanie kontaktów biznesowych. Tworzymy standardy rynkowe i kierunki rozwoju branży dostarczając rzetelnych danych i pokazując trendy. Promujemy i nagradzamy najlepsze praktyki, dbając o dobry wizerunek branży. Jesteśmy merytorycznym głosem sektora i dbamy o sprzyjające otoczenie prawno- regulacyjne na poziomie samorządowym, krajowym i europejskim. Współpracujemy z organizacjami międzynarodowymi promując atrakcyjność inwestycyjną Polski.

Wśród celów PRCH należy wskazać przede wszystkim na:

- propagowanie najlepszych praktyk w branży nieruchomości handlowych;
- promocję pozytywnego wizerunku centrów i ulic handlowych w kręgach opiniotwórczych;
- aktywny dialog z organizacjami mającymi wpływ na przyszłość i dynamikę rozwoju branży nieruchomości handlowych w Polsce;
- znoszenie barier prawnych w rozwoju handlu w Polsce;
- wydawanie i aktualizowanie raportów dotyczących branży;
- tworzenie szerokiego forum branżowego dla rozwoju kontaktów, badań i wiedzy.

**POLSKA RADA
CENTRÓW HANDLOWYCH**

POLISH COUNCIL
OF SHOPPING CENTRES

PRCH jest członkiem dwóch międzynarodowych federacji, w których bierze aktywny udział. Międzynarodowa Rada Centrów Handlowych (eng. The International Council of Shopping Centers – ICSC) jest globalnym stowarzyszeniem zrzeszającym ponad 70 tys. członków z ponad 100 krajów. Główne działania tej organizacji opierają się na poszerzaniu wiedzy o branży centrów handlowych i sieci handlowych, integracji środowiska handlowego, krzewieniu najlepszych praktyk i wzorców na rynku oraz działalności edukacyjnej i badawczej. Natomiast Europejska Federacja Nieruchomości (eng. European Property Federation – EPF) ma na celu reprezentowanie podmiotów z szeroko pojętego sektora nieruchomości, w tym przede wszystkim pomoc w zrozumieniu specyfiki i natury rynku nieruchomości, w tym nieruchomości komercyjnych, wśród deputowanych zasiadających w Parlamencie Europejskim oraz lobbowanie na rzecz pozytywnych zmian w unijnym prawie dotyczącym rynku nieruchomości.

PRCH aktywnie działa również na poziomie krajowym biorąc udział w opiniowaniu aktów prawnych. Jako Stowarzyszenie byliśmy jednym z pierwszych podmiotów aktywnie zaangażowanych w działalność Rady Przedsiębiorców działającej przy Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorców. Jednocześnie uczestniczymy w wielu zespołach eksperckich i grupach roboczych funkcjonujących przy organach administracji publicznej.

Pragniemy wskazać na najważniejsze obszary z punktu widzenia działalności Stowarzyszenia oraz przedstawić możliwie kierunki działań podejmowanych przez władze publiczne w istotnych dla branży kwestiach.

Spis treści

1. Bezpieczeństwo.....	5
a) Zapewnienie bezpieczeństwa w nieruchomościach komercyjnych.....	5
b) Edukacja klientów i użytkowników obiektów handlowych pod kątem zasad bezpieczeństwa.....	6
c) Zapewnienie bezpieczeństwa w placówkach handlowych.....	7
2. Dostępność i działalność społeczna.....	7
a) Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.....	7
b) Wsparcie rodzin.....	9
3. Rynek pracy.....	9
a) Wynagrodzenia.....	9
b) Ograniczenie handlu w niedziele.....	10
c) Otwarcie rynku pracy dla osób ze szczególnymi potrzebami.....	11
4. Ochrona środowiska.....	12
a) Efektywność energetyczna.....	12
b) Gospodarka odpadami.....	13
c) Elektromobilność.....	14
d) Wspieranie inicjatyw na rzecz ochrony środowiska.....	14
5. Rozwój miast.....	15
a) Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne, realizacja inwestycji.....	15
b) Rewitalizacja.....	16
6. Nieruchomości.....	16
a) Przekształcenie użytkowania wieczystego we własność.....	16
b) Spółki rynku wynajmu nieruchomości (tzw. REIT).....	17
7. Działalność gospodarcza.....	19
a) Obciążenia regulacyjne i administracyjne dla przedsiębiorców.....	19
b) Cyfryzacja i informatyzacja prowadzenia działalności gospodarczej.....	20
c) Podatki.....	21
8. Przedsiębiorczość.....	22

1. Bezpieczeństwo

a) Zapewnienie bezpieczeństwa w nieruchomościach komercyjnych

Zapewnienie bezpieczeństwa w budynkach użyteczności publicznej jakimi są np. centra handlowo-usługowe jest niezwykle istotnym obowiązkiem ciążącym na członkach naszego Stowarzyszenia. Jako organizacja chcemy współpracować i wspierać organy Państwa w zakresie zapewnienia poczucia bezpieczeństwa na wysokim poziomie wpływa na zwiększenie komfortu klientów i pracowników tych obiektów.

W tym zakresie PRCH zamierza aktywnie uczestniczyć przy tworzeniu regulacji dotyczących szeroko rozumianego bezpieczeństwa w nieruchomościach komercyjnych. Naszym zdaniem współpraca przedstawicieli branży nieruchomości z organami władzy publicznej, na każdym etapie prac legislacyjnych, pomoże zapewnić wysoką jakość projektowanych aktów prawnych i zapewnienie ich skuteczności pod względem aktualnych problemów występujących na rynku nieruchomości komercyjnych.

W obszarze bezpieczeństwa szczególnie istotne pozostają kwestie związane z ochroną przeciwpożarową obiektów budowlanych, w tym nieruchomości komercyjnych (handlowych, handlowo-usługowych, biurowych). W tym miejscu należy wskazać na rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, obowiązujące od stycznia 2019 roku, zgodnie z którym właściciele i zarządcy nieruchomości, w których znajdują się tzw. „escape room’y” zobowiązani są do przeprowadzania systematycznej praktycznej kontroli organizacji ewakuacji ludzi².

W odniesieniu do powyższego, zdaniem PRCH, należy przeanalizować istniejące regulacje w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony przeciwpożarowej i rozważyć możliwość ujednoczenia zasad podejmowania przez upoważnione podmioty i organy czynności sprawdzające spełnianie wymogów ochrony przeciwpożarowych w odniesieniu do obiektów, które podlegają także innym obowiązkom w tym zakresie.

² Por. Stanowisko PRCH do projektu rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji zmieniającego rozporządzenie w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów.

W ocenie PRCH istotne jest również stworzenie jednolitych ram prawnych w zakresie koordynacji działań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa w obiektach handlowych, handlowo-usługowych, czy też biurowych, zwłaszcza ze strony administracji publicznej, co z pewnością uprościłoby funkcjonujące obecnie procedury, do których przestrzegania zobowiązani są właściciele i zarządcy tego rodzaju nieruchomości.

b) Edukacja klientów i użytkowników obiektów handlowych pod kątem zasad bezpieczeństwa

Równie istotna w kwestii bezpieczeństwa jest edukacja klientów i użytkowników nieruchomości komercyjnych pod kątem zasad bezpieczeństwa obowiązujących w obiektach, z których usług korzystają. W tym zakresie PRCH postuluje wprowadzenie jednolitych regulacji dla wszystkich rodzajów budynków użyteczności publicznej. Niezwykle ważne jest, aby korzystający z takich nieruchomości ludzie mieli świadomość obowiązujących zasad bezpieczeństwa oraz, co najważniejsze, potrafili się do nich stosować w sytuacji zagrożenia.

Stowarzyszenie popiera wszelkiego rodzaju **kampanie edukacyjne i informacyjne dotyczące zasad bezpieczeństwa**, sposobów zachowania w sytuacjach zagrażających życiu lub zdrowiu obywateli. Warto w tym miejscu wskazać, że nasze Stowarzyszenie podejmuje działania zmierzające do zwiększenia świadomości członków w zakresie konieczności przestrzegania norm bezpieczeństwa w obiektach handlowych³. Chcielibyśmy kontynuować działania edukacyjne poprzez organizowane przez nas wspólnie z MSWiA warsztaty dedykowane zarządom tego typu obiektów⁴ oraz promocja merytorycznej publikacji nt. zabezpieczenia antyterrorystycznego wielkopowierzchniowych obiektów handlowych.

³ Por. *Komunikacja kryzysowa dla centrów handlowych* - poradnik przygotowany przez Polską Radę Centrów Handlowych we współpracy z firmą ITBC

⁴ Artykuł *“Polskie centra handlowe przygotowują się na zagrożenia terrorystyczne”*, *Forsal*, 02.11.2015: <https://forsal.pl/artykuly/902972,polskie-centra-handlowe-przygotowuja-sie-na-zagrozenia-terrorystyczne.html>

c) **Zapewnienie bezpieczeństwa w placówkach handlowych**

PRCH wspiera także działania legislacyjne i prewencyjne w zakresie **ograniczenia skutków kradzieży w placówkach handlowo-usługowych**, które narażają przedsiębiorców w Polsce na olbrzymie straty sięgające kwoty o równowartości 1,7 mld⁵ rocznie. Większe straty dla handlu i większe koszty poniesione na bezpieczeństwo przełożą się na wyższe ceny, a kradziony towar pomnaża zyski szarej strefy, obniżając jednocześnie dochód budżetu państwa i powoduje pogorszenie sytuacji konkurencyjnej legalnie działających przedsiębiorstw. Stoimy zatem na stanowisku, iż należy piętnować i karać kradzieże w placówkach handlowo-usługowych.

Podstawowym celem naszych działań jest bowiem zapewnienie możliwie najwyższych standardów bezpieczeństwa Polakom spędzającym swój czas w tego rodzaju budynkach.

2. **Dostępność i działalność społeczna**

a) **Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami**

Idea zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami odnosi się już nie tylko do osób niepełnosprawnych, lecz także do osób starszych oraz innych grup, które ze względu na swoje cechy mają trwałe bądź czasowe obniżenie sprawności. Te osoby niestety wciąż spotykają się z izolacją społeczną, wykluczeniem i dyskryminacją. Sytuacja w odniesieniu do osób ze szczególnymi potrzebami w Polsce w ostatnich latach znacznie się poprawiła, m.in. dzięki ratyfikowaniu w 2012 r. Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. oraz uchwaleniu w lipcu 2019 r. ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Akty te jednak regulują przede wszystkim obowiązki władz publicznych i podmiotów realizujących zadania z wykorzystaniem środków publicznych, w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

⁵ Por. Złodzieje wynoszą ze sklepów miliardy, Rzeczpospolita, [dostęp: 21.06.2019], <https://www.rp.pl/Handel/306209929-Zlodzieje-wynosza-ze-sklepow-miliardy.html>

PRCH jest jednym z pierwszych sygnatariuszy Partnerstwa na rzecz dostępności⁶. Bierzemy udział w spotkaniach i warsztatach dotyczących dostępności organizowanych dotychczas przez Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju oraz Fundację Integracja.

W naszej ocenie kierunkiem, który w zakresie rozwoju dostępności w Polsce, powinno się obrać, jest wprowadzenie włączenia podmiotów z sektora prywatnego w działania zmierzające do poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych, osób starszych oraz osób o obniżonej sprawności. Przełomowym aktem prawnym w tym zakresie może okazać się dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wymogów dostępności produktów i usług, której celem jest w szczególności wyeliminowanie i zapobieganie powstawaniu barier dla swobodnego przepływu niektórych dostępnych produktów i usług, które wynikają z rozbieżnych wymogów dostępności w poszczególnych państwach członkowskich. W związku z tym, że transpozycja tej dyrektywy jest wymagana do dnia 28 czerwca 2022 r. nasze Stowarzyszenie deklaruje aktywne włączenie się w konsultacje w procesie legislacyjnym mającym na celu przygotowanie tych przepisów.

Chcielibyśmy również podkreślić, że zamierzamy także podjąć działania mające na celu szczegółową identyfikację problemów i potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie korzystania przez z nich z obiektów handlowych i infrastruktury towarzyszącej. Nasze Stowarzyszenie pozostaje także otwarte na dialog i współpracę w tym obszarze z organami administracji publicznej. Niewątpliwie w kwestii poprawy dostępności w przestrzeni publicznej udało się osiągnąć znaczną poprawę, co nie oznacza jednak, że wspólne działania tak administracji publicznej, jak i organizacji pozarządowych i przedsiębiorców, nie mogą się przyczynić do czynienia dalszych postępów w tym zakresie.

⁶ Por. Komunikat prasowy dostępny na stronach Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju dotyczący sygnatariuszy „Partnerstwa na rzecz dostępności” <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-europejskie-bez-barier/dostepnosc-plus/partnerstwo-na-rzecz-dostepnosci/>.

b) Wsparcie rodzin

Z punktu widzenia PRCH, kolejnym niezwykle ważnym elementem dla funkcjonowania podmiotów funkcjonujących w obszarze nieruchomości handlowych jest zapewnienie wsparcia rodzinom. W dzisiejszych czasach coraz trudniej jest połączyć prowadzenie aktywnego życia zawodowego z funkcją rodzica. Dlatego też w obiektach handlowo-usługowych coraz częściej powstają strefy rodzica, sale zabaw dla dzieci, a nawet przedszkola czy żłobki.

PRCH popiera ideę tworzenia w nieruchomościach komercyjnych miejsc przyjaznych rodzinom i rodzicom. Z przeprowadzonych przez PRCH badań wynika, że z punktu widzenia rodziców czynnikami decydującymi o spędzeniu przez rodzica czasu z dzieckiem w obiekcie handlowym są m.in. oferta rekreacyjna takiego obiektu (kino, plac zabaw, imprezy towarzyszące), możliwość pozostawienia dziecka pod opieką na czas zakupów, czy też przystosowane dla dzieci toalety / pokoje dla matek z dzieckiem i przewijaki⁷. Kwestia związana ze spełnieniem oczekiwań tej szczególnej grupy osób odwiedzających obiekty handlowe jest szczególnie ważna, ponieważ dotyczy bardzo szerokiego grona podmiotów – zarówno właścicieli, zarządców nieruchomości, jak i przedsiębiorców oraz pracowników podejmujących w tych obiektach swoją aktywność zawodową. W tym obszarze należy również wskazać na konieczność współdziałania podmiotów z sektora prywatnego i publicznego w celu zapewnienia rodzinom właściwych warunków i opieki.

3. Rynek pracy

a) Wynagrodzenia

Ze względu na wysoki wzrost gospodarczy odnotowany w ostatnich latach, planowane są podwyżki płacy minimalnej oraz minimalnej stawki godzinowej. PRCH odnosi się z aprobatą do projektów mających na celu zagwarantowanie pracownikom minimalnego wynagrodzenia na godziwym poziomie.

⁷ *Centra handlowe przyjazne dzieciom w 8 polskich aglomeracjach - raport Polskiej Rady Centrów Handlowych, czerwiec 2016 r. oraz "Centra handlowe przyjazne dzieciom", czerwiec 2018*

W tym kontekście należy jednak mieć na uwadze również interesy polskich przedsiębiorców, którym w głównej mierze można zawdzięczać wysoki wzrost gospodarczy w ostatnich latach. Istotną część członków PRCH stanowią także usługodawcy, dla których każdego rodzaju zwiększenie płacy minimalnej może stanowić istotne ryzyko biznesowe. Dlatego też niezwykle istotne jest, aby wraz ze zwiększaniem poziomu minimalnego wynagrodzenia za pracę i minimalnej stawki godzinowej, zapewnić przedsiębiorcom wsparcie, dzięki któremu będzie ich stać na zatrudnianie pracowników w przypadku znacznego podniesienia płacy minimalnej. Taka polityka niewątpliwie pozwoli zapewnić z jednej strony godziwe warunki płacy i pracy, a z drugiej natomiast umożliwi polskim przedsiębiorcom ciągły rozwój, zapewniając tym samym dalszy wzrost gospodarczy, przy jednoczesnym utrzymaniu poziomu zatrudnienia na satysfakcjonującym poziomie.

PRCH, jako organizacja branżowa, reprezentuje interesy wszystkich swoich członków, którzy zatrudniają dużą ilość pracowników, dlatego tematy dotyczące zatrudnienia i płac są dla nas szczególnie istotne. W związku z tym deklarujemy chęć pełnego i aktywnego uczestnictwa w procesie konsultacji wszelkich projektów związanych z przedmiotowym obszarem.

b) Ograniczenie handlu w niedziele

W związku z wdrożeniem przepisów ustawy o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz niektóre inne dni, należy wskazać, że od 2020 roku ograniczenie handlu będzie obowiązywało już w każdą niedzielę w miesiącu. Warto w tym miejscu podnieść, że w większości przedmiotowa ustawa wywołała skutki społeczne, które – jako branża – wskazywaliśmy na etapie poprzedzającym przyjęcie przedmiotowych regulacji⁸.

⁸ Por. Raport PWC i PRCH pn. *Skutki zakazu handlu w niedziele dla centrów handlowych i całej branży*, grudzień 2016 r.

Obiekty handlowe, poza ich podstawowym przeznaczeniem, jakim jest prowadzenie działalności handlowej, zapewniają także społeczno-kulturalne warunki dla korzystających z ich usług klientów. W ostatnim czasie zaobserwować można globalny trend, zgodnie z którym tego rodzaju budynki zaczynają pełnić multifunkcyjnych kompleksów, z których korzystają całe pokolenia⁹.

W tym kontekście należy wskazać przede wszystkim na możliwości dotyczące spędzania wolnego czasu poprzez wizyty w zlokalizowanych w kompleksach handlowych i handlowo-usługowych kinach, bibliotekach, siłowniach, czy też poprzez uczestnictwo w różnego rodzaju imprezach towarzyszących.

Ponownie wskazujemy, że rozwiązaniem optymalnym zarówno dla gospodarki, jak i polskich rodzin, byłoby wprowadzenie przepisów, umożliwiających pełne funkcjonowanie obiektów handlowych w niedziele, z zastrzeżeniem ustawowego obowiązku zapewnienia pracownikom tych obiektów co najmniej dwóch niedziel wolnych w miesiącu.

Jako Stowarzyszenie naturalnie deklarujemy chęć udziału we wszelkiego rodzaju debatach, konferencjach, konsultacjach publicznych i innych wydarzeniach dotyczących zagadnienia związanego z ograniczeniem handlu w niedziele i święta.

c) Otwarcie rynku pracy dla osób ze szczególnymi potrzebami

W kontekście dostępności, oprócz dostępności obiektów, szczególnie ważna jest kwestia dostępności rynku pracy. Nasze Stowarzyszenie zrzeka podmioty zatrudniające dużą ilość pracowników – nie tylko tych zajmujących się handlem, ale także tych świadczących różnego rodzaju usługi powiązane z funkcjonowaniem obiektów handlowych czy też handlowo-usługowych. Z tego powodu kwestie dotyczące zatrudnienia są dla nas szczególnie istotne. Członkowie Stowarzyszenia starają się, aby oferowane przez nich miejsca pracy były jak najbardziej dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami, przez które to pojęcie rozumie się między innymi osoby niepełnosprawne, osoby starsze, a także osoby o obniżonej sprawności.

⁹ Por. Raport *Społeczno-ekonomiczne znaczenie rozwoju nowoczesnych nieruchomości handlowych w Polsce*, przygotowany przez EY na zlecenie PRCH, październik 2018 r.

W ocenie naszego Stowarzyszenia, pożądane jest podejmowanie możliwie jak najszerzej zakrojonych działań, które będą zmierzały do zwiększenia dostępności miejsc pracy, także w branży nieruchomości komercyjnych, dla osób ze szczególnymi potrzebami. Niewątpliwie aktualna sytuacja na rynku pracy wymaga od nas – pracodawców – otwarcia się i zachęcania do podejmowania pracy zarobkowej właśnie przez osoby ze szczególnymi potrzebami.

4. Ochrona środowiska

a) Efektywność energetyczna

Efektywne wykorzystanie energii ma na celu przede wszystkim zmniejszenie ilości energii potrzebnej do wytwarzania usług i towarów. Zapewnienie efektywności energetycznej jest już nie tylko dobrowolnie podejmowanym działaniem przez państwo, lecz stało się obowiązkiem nałożonym przez organizacje ponadnarodowe, w tym przede wszystkim Unię Europejską.

Nasze Stowarzyszenie, reprezentując właścicieli i zarządców nieruchomości komercyjnych, zbiera doświadczenia swoich członków w zakresie projektowania i wznoszenia budynków z zastosowaniem energooszczędnych technologii. Ponadto, zrzeszając licznych przedstawicieli branży handlowej i handlowo-usługowej, PRCH posiada bogatą bazę doświadczeń w zakresie ograniczania zużycia energii i obniżania w ten sposób kosztów eksploatacji.

Nasze Stowarzyszenie popiera wszelkie działania legislacyjne zmierzające do zapewnienia efektywności energetycznej budynków, a w konsekwencji tego do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych i zwiększenia neutralności klimatycznej.

Jako Stowarzyszenie deklarujemy chęć aktywnego uczestnictwa we wszelkiego rodzaju aktywnościach, które dotyczyć będą poprawy efektywności energetycznej budynków. Efektywności energetycznej rozumianej nie tylko jako realizowanie obiektów spełniających nałożone na inwestorów wymagania, lecz także jako dostosowywanie istniejących już budynków do coraz nowszych i bardziej przyjaznych środowisku rozwiązań architektoniczno-budowlanych.

b) Gospodarka odpadami

Regulacja gospodarki odpadami to obszar, w którym w ostatnich latach dochodzi do największej, z zakresu ochrony środowiska, ilości zmian. W tym obszarze, niemal każdy podmiot, czy to indywidualny, czy też przedsiębiorca, ma już świadomość tego, że selektywna zbiórka odpadów jest nie tylko jego obowiązkiem nałożonym przez prawodawcę, lecz także szerzej rozumianym obowiązkiem wobec środowiska, w którym funkcjonuje na co dzień.

Bez wątpienia przedsiębiorcy działający w obiektach handlowych i handlowo-usługowych związani nie tylko bezpośrednio z handlem, lecz także z usługami towarzyszącymi, są także producentami niezliczonej ilości odpadów. Zależy nam, aby – we współpracy z administracją publiczną – gromadzenie, odbiór i ewentualnie przetworzenie tych odpadów odbywało się w sposób co najmniej neutralny dla środowiska.

PRCH, jako czołowy przedstawiciel branży nieruchomości komercyjnych na bieżąco otrzymuje sygnały od swoich członków, dotyczące wszelakich kwestii, w tym również dotyczące obszaru gospodarki odpadami. Mając taką bazę wiedzy, Stowarzyszenie jest w stanie aktywnie się włączyć w procesy legislacyjne, przede wszystkim na etapie konsultacji, lecz nie tylko, dotyczące regulacji gospodarki odpadami i selektywnej zbiórki odpadów.

W kontekście ostatnich działań legislacyjnych związanych z gospodarką odpadami podkreślić należy na szczególną rolę konsultacji publicznych, jakie powinny poprzedzać wprowadzenie istotnych zmian dla przedsiębiorców, takich jak chociażby całkowita rezygnacja z papierowych dokumentów związanych z ewidencją odpadów (przepisy w tym zakresie wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2020 r.). Do naszego Stowarzyszenia napływają różnego rodzaju uwagi, wątpliwości i obawy związane z funkcjonowaniem elektronicznego systemu obsługującego proces gospodarki odpadami. Niewątpliwie współpraca organów administracji publicznej, zarówno na etapie projektowania przepisów, jak i na etapie ich wdrażania, w tym zakresie umożliwiłaby prawidłowe i niezakłócone przystosowanie się do przedsiębiorców do nowych rozwiązań.

c) Elektromobilność

W ocenie PRCH zielony transport i eko-rozwiązania obecne w biznesie są przyszłością gospodarki. Zdajemy sobie sprawę, że wiąże się to z koniecznością nie tylko realizowania inwestycji, które uwzględniać będą postulaty wynikające z rozwoju elektromobilności, lecz także dostosowywania istniejących już obiektów handlowych, handlowo-usługowych i biurowych do zmieniających się realiów gospodarczych.

Jako Stowarzyszenie popieramy działania władzy publicznej do tego, aby budynki użyteczności publicznej, jak i towarzysząca im infrastruktura spełniała wymogi związane z elektromobilnością. Uważamy jednak, że wszelkiego rodzaju zmiany prawne w tym zakresie powinny być uzgadniane z branżą w celu wypracowania możliwie jak najpełniejszego kompromisu.

PRCH deklaruje pełne wsparcie dla różnego rodzaju inicjatyw, które mogą się przełożyć na dalszy wzrost w Polsce niskoemisyjnego transportu, przyjaznych środowisku budynków. Niewątpliwie podejmowane przez nas działania zostaną pozytywnie odebrane także przez klientów naszych członków, co dodatkowo motywuje nas do aktywności w tych obszarach.

d) Wspieranie inicjatyw na rzecz ochrony środowiska

Nasze Stowarzyszenie aktywnie wspiera wszelkie inicjatywy podejmowane na rzecz ochrony środowiska. Rozumiemy, że właściwe edukowanie i organizowanie kampanii informacyjnych w zakresie ochrony środowiska jest niezwykle ważne, aby Polska mogła realizować cele dotyczące neutralności klimatycznej.

PRCH wyrażamy chęć aktywnej współpracy z władzami publicznymi, podejmowanej na różnych etapach prac legislacyjnych, w celu wspólnego skutecznego działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego. Deklarujemy także dalsze podejmowanie działań skierowanych do członków naszego Stowarzyszenia np. biorąc udział w różnego rodzaju konferencjach i targach ReDI, zmierzających do uświadamiania, a także promowania postaw prośrodowiskowych i proekologicznych. Wierzymy, że wspólnymi siłami, przy uwzględnieniu specyfiki polskiej gospodarki, uda się zniwelować już dzisiaj odczuwalne zmiany klimatyczne.

5. Rozwój miast

a) Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne, realizacja inwestycji

Nieruchomości handlowe i handlowo-usługowe, a także biurowe są projektowane i wznoszone w coraz to nowych miejscach i układach przestrzennych, ponieważ zapotrzebowanie społeczne na takie obiekty stale rośnie. Celem naszego Stowarzyszenia i jego członków jest wychodzenie naprzeciw tym oczekiwaniom społeczeństwa i tworzenie obiektów dostosowanych do ich potrzeb.

Z punktu widzenia nieruchomości komercyjnych, kwestia planowania i zagospodarowania przestrzennego jest szczególnie istotnym obszarem. Obiekty, w których swoją działalność prowadzą członkowie Stowarzyszenia, stanowią bowiem przede wszystkim nieruchomości.

Zmiany w przepisach dotyczących planowania i zagospodarowania przestrzennego są dla nas zatem niezwykle ważne, ponieważ dotyczą członków Stowarzyszenia bezpośrednio. Przepisy regulujące te kwestie muszą być zatem jednolite, przejrzyste, ale przede wszystkim dostosowane do polskich uwarunkowań społeczno-gospodarczych.

Warto w tym miejscu wskazać, że z punktu widzenia członków PRCH niezwykle istotną okolicznością, niezbędną do realizowania dalszych inwestycji, jest przebieg procesu inwestycyjno-budowlanego, który musi być sprawny i skuteczny. Bez wyposażenia inwestorów w odpowiednie narzędzia procesy te nie tyle będą zniechęcały do zwiększenia liczby realizowanych w Polsce projektów, co nadal trwać będą wiele lat, ograniczając dostępność Polaków do coraz to nowocześniejszych obiektów i infrastruktury.

PRCH deklaruje chęć aktywnego włączenia się w konsultacje dotyczące ewentualnych zmian w przepisach dotyczących planowania i zagospodarowania przestrzennego, a także realizacji procesu inwestycyjno-budowlanego. Wiemy również, że tego celu nie da się osiągnąć bez współpracy z władzami lokalnymi na wszystkich szczeblach (gminnym, powiatowym i wojewódzkim). Dlatego też, jako organizacja pozarządowa, pozostajemy otwarci na udział we wszelkiego rodzaju porozumieniach, grupach roboczych, czy też platformach wymiany informacji, których działanie może przyczynić się do poprawy sytuacji naszych członków.

b) Rewitalizacja

Projektowanie i wznoszenie nowych obiektów, w tym nieruchomości komercyjnych, niewątpliwie oddziałuje na miasta, w których są one położone. W związku z powstawaniem tych obiektów, miasta czerpią wymierne korzyści. Należy tu wspomnieć przede wszystkim o szeroko rozumianym procesie rewitalizacji.

W tym obszarze należy wskazać na pozytywne skutki tworzenia nowych inwestycji. W pierwszej kolejności nadają one starym, zniszczonym – i bardzo często niewykorzystywanym – budynkom, a nieraz i całym kompleksom budynków, zupełnie nowy charakter.

Rewitalizacja przynosi realne i wymierne korzyści dla miast, w których znajdują się obiekty handlowe. Odnowione i odpowiednio zaadaptowane budynki przyciągają inwestorów, a także konsumentów. Ponadto, korzyści dla samorządów lokalnych płyną również w postaci podatków płaconych w związku z wykonywaniem działalności handlowej, handlowo-usługowej, czy też biurowej. Dlatego też członkowie PRCH bardzo często angażują się w procesy rewitalizacji w polskich miastach.

Jako Stowarzyszenie deklarujemy chęć współpracy z administracją publiczną w zakresie wszelkiego rodzaju przedsięwzięć związanych z rewitalizacją miast. Chcielibyśmy także kontynuować dialog z władzami lokalnymi w taki sposób, aby decyzje lokalnych włodarzy chociażby w części uwzględniały postulaty branży.

6. Nieruchomości

a) Przekształcenie użytkowania wieczystego we własność

Proces przekształcania użytkowania wieczystego we własność dotychczas dotyczył wyłącznie gruntów wykorzystywanych na cele mieszkaniowe.

PRCH popiera pojawiające się zapowiedzi, dotyczące kontynuowania procesu przekształcania użytkowania wieczystego we własność, który tym razem miałby objąć grunty wykorzystywane w celach komercyjnych.

Z punktu widzenia Stowarzyszenia, przeprowadzenie reformy w tym obszarze jest niezwykle istotne, ponieważ dzięki takiemu zabiegowi, wielu członków naszego Stowarzyszenia, będących obecnie użytkownikami wieczystymi gruntów wykorzystywanych przez nich na cele komercyjne, stałoby się z mocy prawa ich właścicielami.

Naszym zdaniem należy kontynuować proces przekształcania użytkowania wieczystego we własność, obejmując nim grunty wykorzystywane do celów komercyjnych. Niewątpliwie wpłynie to pozytywnie na działalność podmiotów w branży handlowej, handlowo-usługowej i biurowej, a tym samym przyczyni się do zapewnienia stabilnego wzrostu gospodarczego w skali kraju. Nabycie prawa własności gruntów, na których zlokalizowane są obiekty komercyjne istotnie zwiększy także ich atrakcyjność inwestycyjną.

Pamiętać jednak należy, że tego rodzaju przepisy powinny uwzględniać wszelkie konsekwencje takiego rozwiązania dla przedsiębiorców. Tym bardziej istotne jest włączenie podmiotów prywatnych w proces tworzenia takich przepisów, co – w naszej ocenie – pozwoli uniknąć wątpliwości, które pojawiały się przy egzekwowaniu przepisów dotyczących przekształcenia użytkowania wieczystego w prawo własności gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe. Jako Stowarzyszenie deklarujemy pełną gotowość do wsparcia wszelkich zmian legislacyjnych dotyczących ostatecznego przekształcenia użytkowania wieczystego gruntów w ich prawo własności, zwłaszcza w odniesieniu do nieruchomości komercyjnych (handlowych, handlowo-usługowych, czy też biurowych).

b) Spółki rynku wynajmu nieruchomości (tzw. REIT)

Tematyka spółek rynku wynajmu nieruchomości była już przedmiotem konsultacji publicznych. Dotychczas koncepcja firm inwestujących w najem nieruchomości dotyczyła jednak przede wszystkim najmu nieruchomości na cele mieszkaniowe.

PRCH stoi na stanowisku, że stworzenie ram prawnych do funkcjonowania na polskim rynku spółek rynku wynajmu nieruchomości na cele komercyjne niesie za sobą wymierne korzyści.

Dzięki spółkom typu REIT (ang. *Real Estate Investment Trust*) mniejsi inwestorzy mieliby możliwość lokowania swoich środków w nieruchomości, co obecnie pozostaje dla większości z nich poza zasięgiem ze względu na brak odpowiednich możliwości kapitałowych.

Z perspektywy przedsiębiorców, w szczególności małych i średnich firm, stworzenie takich możliwości inwestycyjnych, przy jednoczesnym zapewnieniu preferencyjnych warunków podatkowych, umożliwi im pewny i bezpieczny rozwój.

Naszym zdaniem, wprowadzenie do systemu prawnego spółek typu REIT z pewnością będzie sprzyjać rozwojowi rynku kapitałowego w Polsce. Umożliwienie inwestowania w najem nieruchomości komercyjnych, zapewni zatem stabilny wzrost gospodarczy państwu.

Jako Stowarzyszenie zrzeszające także międzynarodowe podmioty z branży nieruchomości komercyjnych deklarujemy możliwość udziału w procesie konsultacji w omawianym obszarze, nie wyłączając także wymiany doświadczeń związanych z funkcjonowaniem REITów w innych państwach.

c) Dostęp do nieruchomości komercyjnych w kontekście Megaustawy

Uchwalona w sierpniu 2019 r. ustawa o zmianie ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych oraz niektórych innych ustaw. Ustawa ta jest o tyle istotna z punktu widzenia członków PRCH, że po raz pierwszy wprowadza do tzw. Megaustawy możliwość odmiennego traktowania nieruchomości handlowych, biurowych i handlowo-usługowych przy ustalaniu dla przedsiębiorców telekomunikacyjnych warunków dostępu do takich nieruchomości.

Od 25 października 2019 r. przedsiębiorcy telekomunikacyjni zobowiązani będą do uwzględniania, przy określaniu warunków dostępu, przeznaczenia budynku, jego stanu technicznego i estetycznego, co umożliwi odrębne kształtowanie warunków dostępu w odniesieniu do nieruchomości komercyjnych. Niewątpliwie jest to bardzo istotny krok w wyrównywaniu pozycji prawnej właścicieli/zarządców/użytkowników wieczystych budynków użyteczności publicznej w relacjach z przedsiębiorcami telekomunikacyjnymi.

Niemniej jednak, na gruncie tzw. Megaustawy nadal funkcjonują rozwiązania, które wpływają negatywnie nie tylko na uprawnienia podmiotów zarządzających tymi nieruchomościami, co na samą ich wartość inwestycyjną.

Nasze Stowarzyszenie brało bardzo aktywny udział w konsultacjach publicznych dotyczących przedmiotowej ustawy¹⁰. Wypracowany przez nas dialog z Ministerstwem Cyfryzacji i Urzędem Komunikacji Elektronicznej chcielibyśmy kontynuować przy okazji kolejnych nowelizacji przedmiotowej ustawy.

7. Działalność gospodarcza

a) Obciążenia regulacyjne i administracyjne dla przedsiębiorców

Wielu przedsiębiorców oraz inwestorów podejmuje decyzję o rozpoczęciu prowadzenia działalności gospodarczej i o miejscu jej prowadzenia w oparciu o analizę warunków prawnych do jej prowadzenia obowiązujących w danym kraju.

Żeby zachęcić aktywnych młodych ludzi, a także inwestorów, do rozpoczęcia działalności gospodarczej w Polsce, należy poddawać ocenie istniejące obciążenia regulacyjne i administracyjne. W dobie szybkiego wzrostu gospodarczego i przemian społeczno-gospodarczych bardzo ważne jest, aby zapewnić przedsiębiorcom środowisko, w którym łatwo im się będzie rozwijać, a tym samym wspierać krajową gospodarkę.

PRCH pozytywnie odnosi się do przeprowadzonych w ostatnim czasie zmian związanych z usunięciem istotnych barier administracyjnych dla przedsiębiorców. Podobnie jak w przypadku ostatnich zmian¹¹, jako Stowarzyszenie, jesteśmy otwarci na udział w konsultacjach publicznych związanych z tego rodzaju zmianami.

¹⁰ Stanowisko Polskiej Rady Centrów Handlowych z dnia 28 grudnia 2018 r. skierowane do Ministra Cyfryzacji z propozycją poprawek do projektu nowelizacji tzw. Megaustawy.

¹¹ Por. stanowisko PRCH w zakresie projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia obciążeń regulacyjnych.

b) Cyfryzacja i informatyzacja prowadzenia działalności gospodarczej

W dobie cyfryzacji i postępu technologicznego, należy mieć na uwadze sytuację przedsiębiorców. Niezwykle istotne w tym zakresie jest zapewnienie aktualnych ram prawnych do prowadzenia działalności gospodarczej, w tym cyfrowych możliwości zakładania firm, ich prowadzenia i rozliczania, a także ułatwiania jak największej ilości spraw zdalnie przy użyciu dostępnych zdobyczy techniki.

W tym miejscu należy wskazać przede wszystkim na ustanowioną w czerwcu 2019 r. dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1151 zmieniającą dyrektywę (UE) 2017/1132 w odniesieniu do stosowania narzędzi i procesów cyfrowych w prawie spółek. Przedmiotowa dyrektywa zawiera przepisy dotyczące tworzenia spółek przez Internet, rejestracji oddziałów przez Internet oraz składania przez Internet dokumentów i informacji przez spółki i oddziały. W związku z tym, że państwa członkowskie są zobowiązane do jej transpozycji do dnia 1 sierpnia 2021 r., nasze Stowarzyszenie deklaruje chęć aktywnego włączenia się w proces tworzenia krajowych przepisów w tym zakresie.

W odniesieniu do digitalizacji procesów dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej, należy również wskazać na krajowe projekty i rozwiązania legislacyjne, m.in. e-paragon, kasy fiskalne w postaci aplikacji mobilnych.

Podkreślić w tym miejscu należy, że branże: handlowa i usługowa są tą częścią gospodarki, która w najbliższych czasach istotnie otworzy się na nowe technologie.

Warto chociażby wskazać na wykorzystywanie w codziennej działalności przedsiębiorców funkcjonujących w tym obszarze sztucznej inteligencji, czy też nowoczesnych systemów przetwarzania danych. Niewątpliwie wyzwaniem dla przedsiębiorców będzie także dalsze wdrażanie przepisów dotyczących ochrony danych osobowych, także w obliczu wykorzystywania nowoczesnych narzędzi monitorujących.

W odniesieniu do kwestii wdrażania przepisów dotyczących ochrony danych osobowych, PRCH opracowało Kodeks postępowania w zakresie RODO dla centrów handlowych w Polsce. Przedmiotowy Kodeks doprecyzowuje i uszczegóławia zasady przetwarzania danych osobowych w branży handlowej. Jednak aby regulacje w zakresie ochrony danych osobowych mogły prawidłowo funkcjonować, niezbędne jest wykonanie przez Prezesa UODO kompetencji, o których mowa w art. 13 i art. 16 ustawy o ochronie danych osobowych. Będziemy zatem, jako Stowarzyszenie, postulować i inicjować wszelkie działania prowadzące do stworzenia krajowych kryteriów akredytacji oraz certyfikacji, o których mowa w przywołanych powyżej przepisach, w celu pełnego wdrożenia przepisów dotyczących ochrony danych osobowych.

Podkreślić w tym miejscu trzeba, że PRCH popiera wszelkiego rodzaju działania, nie tylko legislacyjne, które prowadzą do usprawnienia rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej, a także wprowadzania narzędzi ułatwiających codzienne funkcjonowanie przedsiębiorców.

c) Podatki

Obszar podatków jest bardzo ważny dla każdego przedsiębiorcy, ponieważ bezpośrednio wpływa na rentowność prowadzenia działalności. W tym zakresie największą rolę odgrywają regulacje dotyczące podatku od towarów i usług oraz podatków dochodowych od osób fizycznych i prawnych.

Jednak z punktu widzenia członków PRCH, którzy prowadzą działalność związaną z nieruchomościami handlowymi, handlowo-usługowymi i biurowymi, równie ważne są także inne obciążenia podatkowe. Jako Stowarzyszenie na bieżąco monitorujemy wszelkie zmiany planowane i wdrażane w obszarze podatkowym. Zdajemy sobie sprawę, że obowiązki podatkowe są niezbędnym elementem prowadzenia działalności gospodarczej. Niemniej jednak, w naszej ocenie, wprowadzanie coraz to bardziej rozbudowanych danin publicznych powinno być poprzedzone szeroko zakrojoną debatą publiczną z udziałem przede wszystkim organizacji zrzeszających przedsiębiorców.

Dlatego też PRCH deklaruje chęć włączenia się we wszelkie procesy decyzyjne związane z daninami publicznymi, które mogłyby dotknąć członków naszego Stowarzyszenia.

W kontekście planowanych zmian w zakresie podatków i opłat pozytywnie odnosimy się do zapowiedzi zniesienia opłaty od wzrostu wartości nieruchomości, czy też opłaty targowej.

8. Przedsiębiorczość

Niewątpliwie istotnym aspektem rozwoju gospodarczego Polski jest wysoki poziom przedsiębiorczości. Stymulowanie aktywności biznesowej przedsiębiorców, w tym także poprzez tworzenie przyjaznego otoczenia prawnego, jest nie tylko zadaniem władzy publicznej, lecz także takich organizacji jak PRCH. Należy w tym miejscu wskazać, że w obiektach handlowych i handlowo-usługowych swoją działalność prowadzi wielu małych i średnich przedsiębiorców, zaś rozpoczęcie kilkanaście lat temu aktywności biznesowej właśnie w tym miejscu była początkiem rozwoju wielu firm, które dzisiaj są liczącymi się markami nie tylko w Polsce, ale także w Europie, czy nawet na świecie.

PRCH jako jedna z największych organizacji branżowych wyznaczyła sobie za cel pobudzanie przedsiębiorczości wśród swoich członków. Niewątpliwie poprzez szeroko zakrojone kampanie informacyjne, czy też akcje społeczne skierowane nie tylko do dużych przedsiębiorców, lecz właśnie do małych i średnich, zwłaszcza działających w tak bardzo podatnym na wszelkie czynniki rynkowe sektorze usług, pomagają przedsiębiorcom zwiększać swoją aktywność biznesową.

Nasze Stowarzyszenie podejmuje działania, które pozytywnie wpływają na rozwój przedsiębiorczości wśród naszych członków. Dążymy do tego, aby w Polsce funkcjonowały takie warunki rozwoju, które zachęcą firmy do dalszych inwestycji, rozwoju, wykorzystywania nowoczesnych technologii i rozwiązań, czy wreszcie angażowania się w sprawie społeczne. Postulaty te kierujemy także do członków naszego Stowarzyszenia, którzy są małymi i średnimi przedsiębiorcami, potrzebującymi w tym zakresie szczególnego wsparcia.

Mamy nadzieję, że uda się stworzyć partnerskie relacje z organami administracji publicznej we wszelkich działaniach podejmowanych w tym obszarze. Przedsiębiorczość powinna być wspierana przez państwo różnego rodzaju działaniami, dlatego też zawsze, gdy takie działanie będą podejmowane, PRCH jest gotowe do reprezentowania swoich członków.

Podsumowanie

Podsumowując, chcielibyśmy ponownie podkreślić, że w niniejszym dokumencie zostały przedstawione **najważniejsze obszary z punktu widzenia działalności Stowarzyszenia** oraz **kierunki działań legislacyjnych** podejmowanych w ramach tych obszarów.

Należy również wskazać, że PRCH to największa w Polsce organizacja skupiająca przedsiębiorców związanych z branżą nieruchomości handlowo-usługowych. Dysponując bazą wiedzą i doświadczeniami pozyskiwanymi od naszych członków, nasze Stowarzyszenie zamierza aktywnie uczestniczyć we wszelkich procesach stanowienia prawa, a także innego rodzaju aktywnościach władzy publicznej, które mogą wpłynąć pozytywnie na przedsiębiorców działających w tym obszarze.

Chcielibyśmy, aby tworzone prawo było racjonalne i skuteczne w osiągnięciu postawionych przed nim celów, ale także – co również istotne – aby stymulowało naszych członków do dalszego rozwoju, inwestycji i pobudzenia przedsiębiorczości.

Ponownie chcielibyśmy wskazać, że jako Stowarzyszenie pozostajemy otwarci na dialog z organami administracji publicznej, zwłaszcza z organami administracji rządowej we wszelkiego rodzaju tematach, które mogą być istotne dla branży.

Bibliografia:

- Stanowisko Polskiej Rady Centrów Handlowych skierowane do Ministra Cyfryzacji z propozycją poprawek do projektu nowelizacji tzw. Megaustawy;
- Stanowisko PRCH w zakresie projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia obciążeń regulacyjnych;
- Raport *Społeczno-ekonomiczne znaczenie rozwoju nowoczesnych nieruchomości handlowych w Polsce*, przygotowany przez EY na zlecenie PRCH, październik 2018 r.;
- *Komunikacja kryzysowa dla centrów handlowych* - poradnik przygotowany przez Polską Radę Centrów Handlowych we współpracy z firmą ITBC;
- *Centra handlowe przyjazne dzieciom w 8 polskich aglomeracjach* - raport Polskiej Rady Centrów Handlowych, czerwiec 2016 r. oraz "Centra handlowe przyjazne dzieciom", czerwiec 2018;
- Raport PWC i PRCH pn. *Skutki zakazu handlu w niedziele dla centrów handlowych i całej branży*, grudzień 2016 r.;
- Stanowisko PRCH do projektu rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji zmieniającego rozporządzenie w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów.

Wyniki badań oraz raporty przygotowane na zlecenie PRCH dostępne są na stronie: <https://prch.org.pl/pl/baza-wiedzy>.